

N:o 203.

Af herr **C. J. Jakobson**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel.

Det förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel, som Kongl. Maj:t i nådig proposition aflemnadt till Riksdagens pröfning, kan ingalunda leda till det afsedda målet, då bland annat, om förslaget skulle antagas, handel med gödselmedel blefve försvårad till skada för ärliga både säljare och köpare. Om man blott fäster sig vid de hvarje säljare ålagda garantibevisen, så finner man lätt, hvilka svårigheter de medföra. En importör måste naturligen låta af legitimerad kemist kontrollera det inköpta partiet, innan han deraf vågar afyttra någon del, då han ej kan lita på utländsk kemists analysattest. Sedermera kan varan gå genom flera händer, innan den stannar hos förbrukaren, och har då hvarje mellanhand att välja på antingen att låta analysera sin vara, innan den afyttras, eller att lita på det garantibevis, han fått af säljaren.

Hvad man afser med en kontrollag är gifvetvis att i möjligaste mån förhindra, att samvetlösa agenter för utländska fabriker pracka på landtmännen underhålliga gödselämnen. De inhemska fabrikanterna har man som bekant hittills icke haft något att förebrå i den vägen. Det kongl. förslagets hela »kontroll» ligger dock endast deri, att säljarens namn samt varans namn och halt skola åsättas säckarna och angifvas å räkningen.

Men om sedan ingen analys göres å partiet, kan detta vara huru underhålligt som helst, utan att det blottas. Om en utländsk firma får lust att schackra bort några tiotal tusen säckar underhålliga gödselmedel

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 78 Häft. (N:o 203). 1

i Sverige, och detta blir lagdt i dagen genom en analys, som i hvarje fall icke hinner publiceras förr än hela lagret är distribueradt och betaladt, så hvad mer? Firman har gifvetvis skaffat sig en svensk bulvan, som i sitt namn importerar partiet och sedan ställer sig som säljare. Det är väl ej osannolikt, att han hvarken har några pengar eller något anseende att förlora, och så stå köparne der med sina odugliga och för dyrt betalda varor trots Kongl. Maj:ts kontrollag.

Och hvad värre är, det skall blifva lättare än nu att göra sådana kupper. Ty nu äro dock jordbrukarne, tack vare pressens ideliga påpekningar, mer försigtiga gent emot dylika mindre noggranna eller mindre kända affärsmän, och dessas affärer torde numera, tack vare äfven den lilla skyddstullen och den möjlighet den skänker att hålla reda på dem, vara mindre gifvande. Men om allmänheten vet, att han »skyddas» medelst en »kontrollag», hvilket herrar agenter nog icke skulle glömma att påpeka, så blifva köparne mindre försigtiga, och ju lättare har man att sprida de dåliga varorna.

Detta skulle sannolikt blifva en följd af en kontrollag efter kongl. Maj:ts förslag.

Mot utländsk humbug skulle den nya lagen således icke hjälpa utan snarare tvärtom. Deremot skulle den alldeles oförskyldt vålla de hederliga, inländska fabrikanterna och i synnerhet alla vederbörande köpmän de största olägenheter samt onödigt fördyra varan.

Synnerligen betänkligt är det att för detta slags artiklar stifta sådana undantagsbestämmelser, som att allmänna åklagaren skulle ha rättighet att utan vidare åtala för förseelser emot denna kongl. förordning, och brott mot deasamma skulle draga särskilda böter.

Lagen har ju redan stadganden om ansvar vid förfalskningar, så att några nya specialbestämmelser dervidlag behöfvas icke. Vi kunna heller icke förstå, att det skall vara viktigare att stadga ingripanderätt för åklagaren, när det gäller gödseämnen än andra varor, födoämnen, dricksvaror o. d. Åtminstone ser det egendomligt ut, att dessa sista icke skulle vara så väl skyddade af lagen som det förstnämnda. Med konstgjorda gödningsämnen kan man dock icke skada människors lif och helsa som med förfalskad mat och dryck.

Analyslatituden i det kongl. förslaget är alldeles för liten, då öfverträdelser äro belagda med böter.

En differens på 0,3 till 0,5 proc. kan mycket ofta bero på att prof icke uttagits noggrant eller på felaktig analys. Och en så liten afvikelse, som ofta icke kan förebyggas, och som alltså kan vara alldeles ofsigtig,

bör icke tillskynda säljaren ett straff, som kunde skada honom och hans affär i hög grad eller till och med totalt ruinera honom.

I fall allmän åklagare skulle hafva rätt att ingripa, så snart det kunde påvisas, att ett gödselmedel icke innehölle fullt hvad som garanterats, skulle ett litet misstag, som icke innebure något som helst brottsligt förfarande, kunna få svårare påföljd än stöld.

För att förstå innebörden af denna bestämmelse behöfver man blott erinra sig, att många gödselämnen icke tåla t. ex. en regnskur utan att skadas till sin halt i förhållande till partiets volym eller vikt. Om således en landtman i staden köper några säckar af denna vara och får den genomvåt på hemresan samt efter några dagar låter analysera den, så skall analysen visa underhalt, om icke händelsevis öfverhalten förut varit synnerligen stor. Med denna analys kan åklagaren sedermera få tillverkaren eller försäljaren icke blott bötfäld, utan äfven stämplad som en oredlig affärsman. Och hvarför skulle icke kontroll vid fabriken resp. importhamnen kunna ske i fråga om gödselmedel, då den icke erbjuder några svårigheter vid fabrikation af t. ex. bränvin, margarin o. d.?

Ej heller kan man göra den invändningen, att kontrollen kan elimineras genom förfalskningar ute på landsbygden t. ex. af återförsäljarne. Ty deremot skyddas naturligtvis gödselmedel lika väl som t. ex. margarin o. s. v. af strafilagen, och för resten hade man här ett ytterligare och synnerligen effektivt skydd deri, att säckarna måste vara plomberade, och det minsta parti gödning, som köpes, är väl i regeln en säck, under det t. ex. margarin — för att nu hålla sig till det — säljes i öppna lådor.

Anmärkningsvärdt är, att enligt förslaget endast handlande få importera gödselmedel. Sålunda skulle, om detta blefve antaget, det vara omöjligt för en landtmannaförening eller några större godsegare att direkt från utlandet taga in en last gödselmedel för egna behof.

Kontrolleringen måste tvifvels utan för att vara effektiv utföras vid fabrikena för inom landet tillverkade gödselmedel och i importhamnarna för dem, som komma från utrikes ort.

Sålunda synes det, som om man skulle kunna få kontrollen ordnad på ett långt enklare sätt än hvad som föreslås i Kongl. Maj:ts nådiga proposition, om, utom andra nödiga bestämmelser:

å hvarje säck skulle under statskontrollants plomb tydligt angifvas tillverkarens eller importörens namn samt procenthalten af innehållets värderikaste beståndsdelar,

inga gödselmedel få i landet säljas förr än de kontrollerats af vederbörlig statskontrollant och försatts med hans kontrollstämpel och plomb;

ingen handlande må sälja gödselmedel i annat än plomberade och märkta säckar.

Om gödselmedel på nämnda sätt kontrolleras, äro garantibevisen obehöfliga, och bäres ansvaret af den, som bör hafva det, tillverkaren eller importören. För större underhalt än den tillåtna böra lämpliga böter och ersättningar bestämmas, äfven för den försumlige kontrollanten, men synes det origtigt, att en mindre handlande, som på god tro köpt ett parti gödselmedel, som gått genom flera händer, skall få plikta, därför att vid kontrollanalysering underhalt visas.

Begås förfalskningar, som blott kunna ske, om plomben brytes eller säcken sprätts upp och åter hopsys, hemfalla sådana redan vid nuvarande lagstiftning under strafflagen, om de genom kontrollanalyser upptäckas.

Då jag emellertid ej tilltror mig framkomma med ett fullständigt förslag till lag i den antydda riktningen angående handel med konstgjorda gödselmedel, får jag härmed vördsamt anhålla, att Riksdagen måtte besluta,

att, med afslag af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t måtte till nästa Riksdag låta utarbета ett förslag till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel, der kontrollen vore förlagd vid fabriken och importhamnarna.

Stockholm den 25 april 1902.

C. J. Jakobson.

I förestående motion instämmer

Carl J. Ödman.